

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛОМБАРДІВ НА РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Стабільність національної економіки вимагає функціонування ефективного ринку фінансових послуг. Фінансово-економічна криза в Україні мала значний вплив на розвиток фінансового ринку загалом та ринку фінансових послуг зокрема. Зниження обсягів доступних кредитних ресурсів призвело до активного розвитку на ринку фінансових послуг кредитних парабанківських посередників. Ці установи забезпечують доступ населення держави до широкого спектру фінансових послуг небанківського характеру. Ними є страхові компанії, кредитні кооперативи, недержавні пенсійні фонди, ломбарди та інші фінансові компанії.

Проблемам функціонування та розвитку ломбардів як учасників ринку фінансових послуг в Україні присвячені праці вітчизняних вчених-економістів: О. Абакуменко, С. Данилович, С. Ксьондз, З. Сорокіної, В. Тропіної та інших.

Діяльність ломбардів як фінансових установ в Україні регламентується основними нормативно-правовими документами: Цивільним кодексом України, Законом України від 12.07.01 р. № 2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та Положенням про порядок надання фінансових послуг ломбардами, затвердженим розпорядженням Нацкомфінпослуг України від 26.04.05 р. № 3981. Основним законодавчим органом, який регулює діяльність ломбардів, є Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг.

Негативні наслідки фінансової кризи, яка відбувалася у попередні роки (2008-2009 рр.), коли банки зазнавали значних збитків, а більшість кредитних спілок згорнули свою діяльність, вплинули на те, що саме ломбарди як окремий сегмент фінансового ринку почали набирати оберти своєї діяльності. Слід констатувати, що у посткризовий період відбулося суттєве скорочення кількості зареєстрованих небанківських установ, окрім ломбардів.

На сучасному етапі розвитку ринку фінансових послуг спостерігається падіння активності на ринку споживчого кредитування. Такі зміни викликають підвищений інтерес до ломбардів, що надають короткострокові послуги з кредитування фізичних осіб під заставу майна.

Пожвавлення фінансової активності ломбардів в Україні перебуває під впливом теперішньої несприятливої ситуації на ринку банківських послуг та кредитної кооперації. Станом на 01.10.2015 р. до Національного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 479 ломбардів (станом на 1.10.2014 – 478). Тенденція до зростання кількості ломбардів (з 2007 року – на 169 установ) [1] пов'язана, перш за все, із забезпеченням ними першочергових потреб громадян у грошових коштах. В той же час, незважаючи на велику кількість учасників, ринок ломбардних послуг характеризується високою

концентрацією. Станом на 01.10.2015 р. на частку 50 ломбардів, найбільших за обсягом наданих кредитів, припадає близько 90% загального обсягу наданих кредитів, що свідчить про перенасиченість ринку ломбардних послуг в Україні.

Протягом 9 міс. 2015 року (у порівнянні з 9 міс. 2014 року), обсяг активів ломбардів збільшився на 38,3% (623,7 млн. грн.) та станом на 01.10.2015 р. складав 2254,1 млн. грн. Збільшення обсягів кредитування протягом аналізованого періоду в певній мірі пов'язане зі зростанням рівня цін на золото, оскільки, як правило, заставою за ломбардними кредитами виступають переважно вироби із дорогоцінних металів. Так, станом на 01.10.2015 р. обсяг наданих фінансових кредитів відповідає 1321,9 млн. грн., збільшившись на 43% у порівнянні з показником за аналогічний період попереднього року.

З початку року структура наданих фінансових кредитів у цілому не змінилася. Водночас, на тлі загального збільшення обсягів кредитування відбулося деяке зростання питомої ваги фінансових кредитів, виданих під вироби з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, а також побутової техніки. Частки автомобілів, нерухомості та іншого майна залишилися незначними (0,2%, 0,01% та 0,2% відповідно).

Ломбарди традиційно орієнтовані на видачу дрібних та короткострокових кредитів. Середній розмір наданого кредиту за підсумком 9 міс. 2015 року становить 1143,8 грн. На фоні зростання обсягу виданих кредитів за 9 місяців 2015 року на 54,4% середній розмір кредиту демонструє збільшення на 56,6%.

Нетривалий період, на який беруть кредити в ломбардах, можна пояснити високою відсотковою ставкою за ними. Згідно з даними Нацкомфінпослуг, середньозважена річна процентна ставка за фінансовими кредитами ломбардів за 9 міс. 2015 року становить 187,8% (в 9 міс. 2014 року – 203,9%) [2].

З початку 2015 року для господарської діяльності ломбардів характерним є зменшення питомої ваги залученого банківського фінансування (22,8% до 86,0 млн. грн.) та збільшення обсягу залучених коштів від юридичних осіб (крім банків) на 22,6% до 103,9 млн. грн. [1].

Таким чином, одним з найважливіших пріоритетів фінансової політики держави на тлі зростання негативних явищ у банківському секторі України нині є розвиток ринків небанківських фінансових послуг, зокрема ринку ломбардного кредитування. В умовах недостатньої платоспроможності населення саме ломбарди відіграють важливу роль у перерозподілі капіталів між учасниками фінансового ринку. Отже, забезпечення ефективного функціонування даних фінансових посередників є об'єктивно необхідним для зростання ролі ринку фінансових послуг в Україні та подолання кризових явищ в національній економіці загалом.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 9 міс. 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_3_kv_2015.pdf
2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua>